

Nr 97.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1925 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om anslag till Folkliga musikskolan i Arvika.

(2:a avd.)

I en inom första kammaren av herr *M. Hellberg* väckt motion (nr 10) har hemställts, att riksdagen till Folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckors lång kurs verksamhetsåret 1925—1926 måtte bevilja ett anslag av femtusen (5,000) kronor.

Beträffande de av motionären till stöd för förslaget anförda skälen hänvisar utskottet till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över berörda motion av musikaliska akademien och av skolöverstyrelsen, vilka yttranden bifogas detta utlåtande.

Förslag i likhet med det nu föreliggande hade jämväl vid 1924 års riksdag motionsvis framlagts, men blev efter utskottets avstyrkande av riksdagen avslaget. Utskottet vill visserligen för sin del icke bestrida, att den vid ifrågavarande skola bedrivna verksamheten innebär ett inslag i det folkliga kulturarbetet i vårt land av betydande värde, men då frågan om ett understödjande med allmänna medel av denna skolas verksamhet icke blivit prövad av Kungl. Maj:t, och då utskottet finner det vara ägnat ingiva betänkligheter att på enskild motion tillstyrka ett avslag, som uppenbarligen åsyftar en begynnelse till statsunderstöd av mera permanent karaktär, anser utskottet sig i allt fall icke kunna tillstyrka motionen.

Utskottet får sålunda hemställa,

att herr Hellbergs ifrågavarande motion icke må vinna riksdagens bifall.

Stockholm den 15 maj 1925.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtande Nr 90.

Reservation

av herrar *O. U. B. Olsson, O. Bergqvist, J. G. Walles, J. Jeansson, A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén* och *L. J. Carlsson-Frosterud*, vilka ansett:

»Utskottet har — — — — —

Väl har utskottet funnit vissa betänkligheter för ett tillstyrkande av ifrågavarande motion, ej minst med hänsyn till möjligen uppkommande konsekvenser i form av motsvarande krav från andra skolor av liknande beskaffenhet, och skulle helst hava sett, att ärendet blivit underkastat vederbörlig prövning från Kungl. Maj:ts sida. Emellertid anser utskottet det ändamål, som motionen åsyftar, nämligen att genom ifrågavarande musikskola söka bibehålla och stärka den folkliga musikkulturen i en viss del av landet, vara av så pass allmän kulturell betydelse och framför allt av beskaffenhet att befordra intresset för musiken såsom en förädlande faktor i ungdomens fostran, att utskottet funnit övervägande skäl tala för ett understödjande i viss utsträckning av ifrågavarande musikskola. Enär vidare enligt utskottets mening ett bifall till förslag om anslag till denna skola ej torde komma att leda till konsekvenser av en alltför omfattande räckvidd, har utskottet icke funnit de från denna synpunkt framförda betänkligheterna böra vara avgörande. Utskottet vill för ändamålet förorda ett belopp av 3,000 kronor och förutsätter, att Kungl. Maj:t vid anvisande härav tager i behörigt beaktande de av Musikaliska akademien föreslagna villkoren.

Utskottet hemställer följaktligen,

att riksdagen må, i anledning av herr Hellbergs ovanberörda motion, till folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckors lång kurs under verksamhetsåret 1925—1926, bevilja för budgetåret 1925—1926 ett extra anslag av 3,000 kronor, att utgå på de villkor Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.»

Bilaga A.

Till riksdagens statsutskott.

Genom nådig remiss den 20 mars 1925 har skolöverstyrelsen anbefallts att avgiva yttrande över en inom första kammaren av herr M. Hellberg väckt motion, nr 10, om anslag till Folkliga musikskolan i Arvika.

I anledning härav får överstyrelsen anföra följande.

Sedan länge har ur såväl musikalisk som allmänt kulturell synunkt den i äldre tid rikt blomstrande och ännu på sina håll i traditionen kvarlevande folkliga musikkulturen i vårt land rönt en hög uppskattning. Den har jämte hemslöjden och allmogens byggnadskonst ansetts utgöra bevis för en inom folkets breda lager förefintlig konstnärlig begåvning, som under århundraden odlats och förfinats och fått sin nationella särprägel. Under de omvälvningar i sed och tänkesätt, som under det senaste århundradet försiggått inom vårt folk liksom i övriga kulturnationer, har emellertid denna musikkultur alltmer upplösts och utplånats. Den gamla folkvisan, som fordom beledsagade arbetet i hemmen och ute på åker och äng, har tystnat eller ersatts av simpla slagdängor, och den förnämliga fiolen, som av så många bondspelman hanterades med virtuos skicklighet, har undanträngts av dragspelet och på sistone grammfonen. Det kan icke råda tvivel om att denna förändring innebär en beklaglig tillbakagång i det folkliga kulturlivet. Åtskilligt har gjorts för att genom uppteckningar undan glömskan rädda de kvarlevande resterna av den folkliga melodiskatten, och alla ansträngningar i sådan riktning måste ju betecknas såsom lofvärda och betydelsefulla. Men däremot åstadkommes föga för det folkliga musiklivets återuppväckande och förnyelse bland det släkte, som nu lever. Behovet av den insats, som musiken kan utöva i det allmänna folkliga odlingsarbetet, har dock blivit allt tydligare insedd och erkänd, och från många håll hava uttalanden framkommit om önskvärdheten och nödvändigheten av att något i detta hänseende åtgöres. På olika håll hava också initiativ tagits för det folkliga musiklivets befrämjande.

Det torde emellertid vara tydligt, att den betydelsefullaste åtgärd, som i detta hänseende kan komma till stånd, är utbildning av musikaliskt intresserade och begåvade personer ur folkets egna led, vilka var på sin ort kunna verka som ledare och föregångare. I klar insikt härom och med varm hänförelse för denna sida av det folkliga kulturarbetet har initiativtagaren till folkliga musikskolan i Arvika, understödd av offervilligt intresse från olika håll, igångsatt det företag, för vilket i förevarande motion anhålles om bidrag av statsmedel.

Överstyrelsen äger givetvis icke sakkunskap att kunna närmare uttala sig om det sätt, varpå den ifrågavarande läroanstalten kunnat förverkliga sitt program, men de omdömen i detta hänseende överstyrelsen kunnat inhämta, gå i gynnsam riktning. I varje fall anser sig överstyrelsen böra i anslutning till det nu anförda uttala sin livliga uppskattning av det syfte, som genom

skolans upprättande kommit till uttryck. Genom från folkhögskolinspektören infordrat yttrande har överstyrelsen inhämtat, att samarbetet mellan musikskolan och folkhögskolan i Arvika, enligt inspektörens mening ordnats på ett för båda anstalterna tillfredsställande sätt samt att han, ur synpunkten av att folkhögskolans verksamhet må bli tillbörligt tillgodosedd, icke funnit något att erinra mot att en del av eleverna i folkhögskolan jämväl åtnjuter undervisning i musik.

För de två årskurser, som hittills hållits vid musikskolan, har man, frånsett de jämförelsevis låga elevavgifterna, blott haft att lita till enskilda understöd. Av den ekonomiska redogörelse, som bifogats motionen, framgår, att skolan även under förutsättning att det ifrågasatta statsbidraget å 5,000 kronor beviljas, för framtiden måste i avsevärd mån bygga sin ekonomi på frivilliga bidrag. Då det givetvis måste vara förenat med stora vanskligheter att på enskild väg samla så avsevärda belopp som skulle behövas ifall statsbidrag ej beviljas, synes det fara värt, att skolan utan det stöd, som ett statsbidrag skulle innebära, knappast någon längre tid kan uppehållas. Det skulle dock efter överstyrelsens mening vara djupt att beklaga, om det initiativ, som här tagits, icke skulle kunna fullföljas och sålunda de erfarenheter, som under försöksåren vunnits, icke skulle bli tillgodogjorda.

Trots de betänkligheter, ett utsträckande av statens understödsverksamhet under förhandenvarande förhållanden kan väcka, finner sig alltså överstyrelsen bära varmt förorda bifall till det i förevarande motion framställda förslaget.

Stockholm den 14 april 1925.

AUG. FALK.

K. E. SANDBERG.

Per Westling.

Bilaga B.

Till riksdagens statsutskott.

Genom nådig remiss den 20 mars 1925 har Kungl. Maj:t, på begäran av riksdagens statsutskott, anbefallt musikaliska akademien att avgiva underdånigt utlåtande över en i första kammaren väckt motion om anslag till folkliga musikskolan i Arvika.

Akademien, som i ärendet hört sin läroverksstyrelse, får i anledning av den nådiga remissen i underdånighet anföra följande:

Instrumentalmusik har under tidigare skeden ingått i folkets dagliga liv och odlats flitigt, såväl i de enkla arbetar- och hantverkarhemmen i städer och liknande samhällen som av allmogen ute i bygderna. Om denna folkmusiks värde och omfattning vittna de stora samlingar, som finnas bevarade och till en del utgivits av Folkmusikkommissionen. Den riktning, som den materiella utvecklingen under senare tid tagit, har emellertid icke varit till bättnad för den musikaliska folkkulturen. Musiken har mistat sina naturliga rötter i folklivet. Folkvisan och sången vid arbetet hava förstummats, spelmännens låtar hava tystnat och ersatts av dragspel eller mekaniska instrument.

Det är angeläget att den musikaliska folkkultur, som sålunda delvis gått förlorad, blir förnyad, och att hela sinnet för god tonkonst utvecklas hos fol-

kets bredare lager. Folket skall läras att höra och njuta av värdefull musik. Men önskvärt är även att folket i möjligaste mån själv medverkar, varigenom musiken tillägnas på ett helt annat sätt än genom passivt åhörande. För den musikaliska uppfostran är härvid såväl blandad körsång som instrumentalmusik av oskattbart värde. Beträffande den blandade körsången har akademien tidigare framhållit dess religiösa, folkuppfostrande, sociala och nationella betydelse liksom ock dess värde såsom ett förädlade nöje. En liknande betydelse bör kunna tillmätas den av folket utövade instrumentala konsten. Därjämte skulle ett främjande av densamma otvivelaktigt framkalla en ökad alstring inom den nationella folkmusiken och bereda jordmån för förståelsen av tonkonstens högre former.

Såsom ett led i denna musikaliska folkuppfostran synes Arvika folkliga musikskola, med hänsyn till syftet för dess verksamhet, vara värd beaktande. På grund härav och av vad akademien har sig bekant om musikskolans hittillsvarande verksamhet anser sig akademien i enlighet med den i motionen gjorda framställningen böra för nästkommande budgetår tillstyrka ett statligt understöd av 5,000 kronor.

Akademien finner likväl, att för anslagets åtnjutande böra uppställas vissa villkor. Sålunda torde böra föreskrivas:

att musikskolans kurser skola anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med den i motionen angivna planen;

att i form av elevagifter samt understöd från annat håll än staten skall tillskjutas penningbidrag, som minst motsvarar statsbidraget;

att musikskolans verksamhet skall vara underkastad tillsyn av inspektör, som förordnas av akademien;

att musikskolans styrelse skall äga att hos vederbörande länsstyrelse lyfta de beviljade medlen med ena hälften den 1 oktober 1925 och den andra hälften den 1 maj 1926, men att vardera gången skall, innan utbetalning får av länsstyrelsen verkställas, visas, att av de medel, som skola tillskjutas från annat håll, influtit minst 2,500 kronor;

att den stadgade utbetalningen den 1 maj ej må äga rum förrän musikskolan dessutom genom intyg av den utav musikaliska akademien förordnade inspektören styrkt, att de för ifrågavarande understöds åtnjutande stadgade bestämmelserna blivit iakttagna; samt

att efter undervisningsårets avslutning berättelse över verksamheten skall insändas till Kungl. Ecklesiastikdepartementet och till musikaliska akademien.

Kostnaden för den inspektion, som här blivit föreslagen, är akademien villig att för instundande budgetår bestrida av tillgängliga medel. Skulle anslag komma att beviljas för längre fram infallande perioder, torde akademien emellertid ej vara i tillfälle att åtaga sig sådan kostnad.

Stockholm den 26 mars 1925.

Å Kungl. Musikaliska Akademiens vägnar:

AUGUST WALL.

Olallo Morales.

Till Kungl. Skolöverstyrelsen.

Anmodad avgiva yttrande med anledning av väckt motion om statsbidrag till folkliga musikskolan i Arvika får jag med återställande av remisshandlingarna anför följande.

Det uppslag till utvidgning av folkbildningsverksamheten inom ett nytt område, musikens, som givits vid Västra Värmlands folkhögskola i och med inrättande av den folkliga musikskolan, synes mig i hög grad beaktansvärt. Vårt folks musikaliska utbildning är utan tvivel ett alltför länge försummat arbetsfält, som dock, tillbörligen uppbrukat, bör kunna bli rikt givande. Ehuru icke sakkunnig på detta område har jag från början med intresse följt upprättandet av denna bildningsanstalt, som skapats av en verklig hänförelse för uppgiften och som, enligt kompetenta domares utsago, jämväl förfogar över goda lärarekrafter och redan kunnat uppvisa anmärkningsvärda resultat.

Samarbetet mellan musikskolan och folkhögskolan har, så vitt jag kunnat finna, ordnats på ett för båda anstalterna tillfredsställande sätt. En del av eleverna i den sistnämnda skolan åtnjuta jämväl undervisning i musik, dock ej på bekostnad av undervisningen i de viktigare folkhögskoleämnena. Ur synpunkten att folkhögskolans verksamhet må bliva tillbörligt tillgodosedd har jag icke funnit något att erinra mot denna kombination.

Folkmusikskolan i Arvika har efter allt att döma nu kommit över experimentets stadium. Den har redan visat sig i stånd att göra en beaktansvärd insats till höjande av vårt folks musikaliska kultur — om den får fortsätta, som den börjat. Dess fortvaro synes emellertid knappast möjlig under annan förutsättning än att den kommer i åtnjutande av statsbidrag. Även om det under nuvarande förhållanden kan väcka betänkligheter att utsträcka statens understöd åt folkbildningsverksamheten till nya områden, så förefaller det mig, att här föreligger ett fall, där man kan ha rätt att låta betänkligheterna fara. Inför risken att detta lovande företag skall avbrytas tvekar jag icke att förorda statsbidrag till folkliga musikskolan i Arvika. Jag vill därför uttala en livlig hemställan, att Överstyrelsen måtte giva sin anslutning till den i herr Hellbergs motion uttryckta tanken.

Hvilan den 28 mars 1925.

E. INGERS.

Folkhögskolinspektör.
